

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2022 Vol. 4

www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2022 Vol. 4

www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz

BOSH MUHARRIR Shuhrat Sirojiddinov
BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI Karomat Mullaxo'jayeva
MAS'UL KOTIB Ozoda Tojiboyeva
TAHRIR HAY'ATI Zaynobiddin Abdirashidov Karl Rayxl (Germaniya) Isa Habibbeyli (Ozarbayjon) Seyhan Tanju (Turkiya) Almaz Ulvi (Ozarbayjon) Benedek Peri (Vengriya) Vahit Turk (Turkiya) Teymur Kerimli (Ozarbayjon) Eunkyoung Oh (Koreya) Mark Toutant (AQSh) Boqijon To'xliyev Qosimjon Sodiqov Hamidulla Dadaboyev Nurboy Jabborov G'aybulla Boboyorov Vali Savash (Turkiya) Onal Kaya (Turkiya) Kimura Satoru (Yaponiya) Aftondil Erkinov Rashid Zohidov Otabek Jo'raboyev Baxtiyor Abdushukurov Dilnavoz Yusupova Qo'ldosh Pardayev Nodirbek Jo'raqo'ziyev

MUNDARIJA	
MATNSHUNOSLIK	
Oysara Madaliyeva Alisher Navoiy "Badoyi' ul-bidoya" devonining Mashhad qo'lyozmasi	4
Jamoliddin Jo'rayev Haydar Xorazmiy "Gulshan ul-asror" asarining nashrlari xususida	20
ADABIYOTSHUNOSLIK	
Gavhar Rahmatova Qadimgi turkiy she'riyatda qo'llangan badiiy san'atlar va ularning matn stilistikasiga ta'siri	33
Diyora Abduljalilova Alisher Navoiy "Hayrat ul-abror" va Yahyobey Toshlijali "Gulshan ul-anvor" dostonlari qiyosi	47
Gulchin Sofiyeva Sharq klassik adabiyotida epistolyar janr	65
LINGVISTIKA	
Mahliyoxon Tuxtasinova L. Z. Budagov lug'atida eski o'zbek adabiy tili harbiy istilohlarining izohlanishi	77
Umida Radjapova "Lahjat ul-lug'ot" asarida ifodalangan zoonimlar	101

EDITOR IN CHIEF	
Shuhrat Sirojiddinov	
DEPUTY EDITOR IN CHIEF	
Karomat Mullakhojaeva	
EXECUTIVE SECRETARY	
Ozoda Tojibaeva	
EDITORIAL BOARD	
Zaynabiddin Abdirashidov	
Karl Rechl (Germany)	
Isa Habibbeyli (Azerbaijan)	
Seyhan Tanju (Turkey)	
Almaz Ulvi (Azerbaijan)	
Benedek Peri (Hungary)	
Vahit Turk (Turkey)	
Teymur Kerimli (Azerbaijan)	
Eunkyung Oh (Korea)	
Mark Toutant (USA)	
Bakijan Tukhliev	
Kasimjan Sadikov	
Hamidulla Dadaboyev	
Nurboy Jabborov	
Gaybullah Babayarov	
Vali Savash (Turkey)	
Onal Kaya (Turkey)	
Kimura Satoru (Japan)	
Aftandil Erkinov	
Rashid Zahidov	
Atabek Juraboev	
Bakhtiyar Abdushukurov	
Dilnavoz Yusupova	
Kuldosh Pardaev	
Nodirbek Jurakuziev	

CONTENTS	
TEXTOLOGY	
Oysara Madalieva	
‘Ali Shīr Navā’ī’s Badāyi ‘al-bidāya divan’s Manuscript of Mashhad	4
Jamoliddin Juraev	
About the publication of the work “Gulshan ul-asror” by Haydar Khorazmiy	20
LITERATURE	
Gavhar Rahmatova	
Artistic arts used in ancient Turkic oral poetry and their influence on the text stylistics	33
Diyora Abduljalilova	
Comparison of Alisher Navoi's "Hayrat ul-Abror" and "Gulshan ul-Anvar" epics by Yahyobey Tashlijali	47
Gulchin Sofieva	
Epistolary genre in Eastern classical literature	65
LINGUISTICS	
Mahliyokhon Tukhtasinova	
Interpretation of military terms in the old Uzbek literary language in the Dictionary of L.Z. Budagov	77
Umida Radjapova	
Zoonyms represented in "Lahjatu-l-lug'ot"	101

Haydar Xorazmiy “Gulshan ul-asror” asarining nashrlari xususida

Jamoliddin Jo'rayev¹

Abstrakt

Ushbu maqolada Haydar Xorazmiyning “Gulshan ul-asror” nomli masnaviysi nashrlarining tahlili o'z aksini topgan. Asarning butun dunyo bo'ylab qo'lyozma nusxalari mavjud. Jumladan, Istanbul, Nyu-York, Parij, Tehron, Qozon, Vena, Tbilisi va boshqa joylar. Nashrga tayyorlovchilar asar nashrini ana shu qo'lyozma nusxalar asosida tayyorlagan. Asarning eng birinchi bosma nashrlar XIX asrda Qozon shahrida amalga oshirilgan. Keyinchalik XX asrga kelib O'zbekistonda va XX asr oxiri XXI asr boshlariga kelib turkiyalik olimlar tomonidan ham nashr qilindi. Tadqiqotda mazkur nashrlarning farqli va o'xshash jihatlari o'rganildi.

Kalit so'zlar: *nashr, nusxa, arxiv, tarix, madaniyat, kutubxona, meros.*

Kirish

Haydar Xorazmiyning shu paytga qadar “Maxzan ul-asror” deb nomlanib kelingan, ammo so'nggi tadqiqotlarda uning nomi “Gulshan ul-asror” ekanligi aniqlandi. Mazkur asarni o'rganishga qiziqish, asosan, XIX asrning ikkinchi yarmida Rus va Yevropa shaqshunos-turkologlari tomonidan boshlandi. Biroq shuni aytish kerakki, bu sohada olib borilgan ishlar dastlabki ish bo'lib, “Maxzan ul-asror” (“Gulshan ul-asror”)ni nashr ettirish, uning qo'lyozmalari haqida ma'lumot berish, asardan olingan ayrim parchalarning nasriy tarjimlarini keltirishdan iborat edi, xolos [Абдуллаев 1976, 4].

XX asr oxiri – XXI asr boshlariga kelib turkiyalik olimlarda ham Haydar Xorazmiy ijodiga qiziqishning paydo bo'lganini ular tomonidan amalga oshirilgan turli hajmdagi tadqiqotlardan ko'rish mumkin.

Hozirgi kunda dunyoning turli qo'lyozma fondlarida “Gulshan

¹ Jo'rayev Jamoliddin Aminjonovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Jizzax davlat pedagogika universiteti.

E-pochta: dzhuraev_dzhamoliddin@mail.ru

ORCID ID: 0000-0002-2337-5767

Iqtibos uchun: Jo'rayev, J. A. 2022. “Haydar Xorazmiy “Gulshan ul-asror” asarining nashrlari xususida”. *Oltin bitiglar* 4: 20–32.

ul-asror"ning o'n beshdan ziyod nusxasi saqlanadi. Ular quyidagilar:

1) Istanbul universiteti kutubxonasidagi 1423 FY raqamli nusxa;

2) Istanbuldagi Sulaymoniya kutubxonasining Ayosofya bo'limida 4757-raqamli nusxa;

3) Parijdagi Fransiya Milliy kutubxonasida 978-raqamli nusxa;

4) Spenser Koll Nyu-York jamoat kutubxonasidagi 41-raqamli nusxa;

5) Gruziya Fanlar akademiyasi Qo'lyozmalar institutidagi L 22-raqamli nusxa;

6) Qozon davlat universiteti qo'lyozmalar kutubxonasida ham asarning ikki nusxasi mavjud bo'lib, birinchisi Gotvald tomonidan 1858-yilda yozilgan. Ikkinchi nusxa esa T 1356-raqami bilan saqlanib kelinmoqda.

7) Kanada qo'lyozma fondlarining birida 04291-raqamli nusxa;

8) Eron milliy kutubxonasida 13524-raqami bilan qayd qilingan nusxa;

9) Istanbuldagi To'pqopi saroy muzeyi kutubxonasidagi hujjatlar xazinasi TSMK E.H 1460-raqamli nusxa;

10) Istanbuldagi Sulaymoniya kutubxonasi Asad Afandi kolleksiyasida 2578-raqamli nusxa;

11) Dublindagi Chester Beatty kutubxonasida 433-raqamli nusxa;

12) Venadagi Xofburg imperator saroyi va Avstriya milliy kutubxonada N. F. 148 11-raqamli ikki nusxa;

13) Londondagi Britaniya kutubxonasida 7914 va Or. 3491-raqamli nusxa.

XIX asrning o'rtalarida Qozon universitetining Sharq adabiyoti bo'limi musulmon Sharq xalqlari tarixi va madaniyatini o'rganuvchi o'quv va ilmiy markazga aylanadi. Bu davrda ilmiy fanlar – turkologiya, eronshunoslik, arabshunoslik va boshqa ilm-fanlarning rivojlanishi bilan bog'liq. Bu borada Qozon universiteti sharqshunoslari X. D. Fren, I. Xalfin, F. I. Erdman, A. K. Kazem-Bek, S. I. Nazaryans, I. N. Beryozin, V. F. Dittel, I. F. Gotvald va boshqalarning tadqiqotlari e'tiborga molik ishlar hisoblanadi [Валеев, Абидулин, Валеева 2016, 101-116]. Shular orasidan I. N. Beryozin va I. F. Gotvald Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" asari xususida tadqiqot olib boradi. Xususan, 1857-yil rus olimi I. N. Beryozin tomonidan Qozon shahrida "Turk adabiyoti xrestomatiyasi" [Берёзин 1857,

274-287] nomli to'plam nashr etiladi. Unda turkiy adabiyotga oid ko'plab asarlardan lavhalar keltirilgan. Jumladan, "Qutadg'u bilig", "To'xtamish yorlig'i", "Temur Qutlug' yorlig'i", "Me'rojnoma", "Tazkirat ul-avliyo", "Baxtiyornoma", "Boburnoma", "Majolis un-nafois", "Vaqfiya", "Munshaot" kabi asarlardan olingan parchalar bilan bir qatorda Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" asaridan ham ayrim lavhalar keltirilgan. Biroq asar muallifi va nomini "Отрывок из поэмы Мир Алишер Навои в Пятернице" "مخزن الاسرار", ya'ni Alisher Navoiyning "Xamsa"sidagi "Maxzan ul-asror" asaridan lavha deb atagan. Shuni ham ta'kidlash kerakki, Beryozin "Gulshan ul-asror"ni nashrga tayyorlashda to'rt qo'lyozmadan foydalangan. Biroq qaysi nusxalardan foydalanganini aniq ko'rsatmagan. Jami baytlar soni 231 bayt.

Qozon toshbosma nusxasi Yusuf Kutvol tomonidan 1858-yil 19-mart kuni tayyorlangan. "Maxzan ul-asror" ("Gulshan ul-asror") ning bosma nusxasiga ruxsat berildi" jumlasini asarning so'nggi betida keltirilgan. Qozon universitetining professori I. Gotvald ("Gulshan ul-asror"ning Qozon bosma nashrining oxirgi varag'ida nashrga tayyorlovchining ismi يوسف كوتوال deb yozilgan, demak yevropacha ko'rinishdagi Iosif Gotvaldning ismi Sharq an'anasiga ko'ra "Yusuf Kutvol" shaklida ifodalangan) Haydar Xorazmiyning "Maxzan ul-asror" asarini ikki qo'lyozma (Qozon va Vena) nusxalari asosida nashrga tayyorlab, 1858-yilda arab imlosida e'lon qiladi [Gotvald, 1858, 32].

Kitobda masnaviylar ikki ustunda yozilgan, sarlavhalar yo'q. Toshbosma bo'lishiga qaramay, har bir varaqda sahifa raqamlari bilan birga poygirlar ham mavjud. Kitobdagi baytlar soni 607 ta.

A.Pave de Kurteyl tomonidan 1882-yili Fransiyada "Me'rojnoma" nomli tayyorlangan nusxaning 62-95-sahifalarida Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" ("Maxzan ul-asror") asari joylashtirilgan [Courteille 1882, 62-95].

Rieu, Charles Pierre Henrining "Britaniya muzeyidagi turk qo'lyozmalari katalogi"da Britaniya kutubxonasidagi "Gulshan ul-asror" ("Maxzan ul-asror") nusxalarining ikkinchisi, Or. 3491-raqamli qo'lyozmasi to'g'risida qavs ichida ma'lumot keltiriladi (Qo'shimcha 7914, folga. 121a-123a) (Pave de Kurteylning uchinchi ko'chirmasi, Me'rojnoma, 59-bet.) [Rieu 1888, 298-299].

Fransiya milliy kutubxonasida saqlanayotgan A. Pave de Kurteyl tomonidan 1882-yil ko'chirilgan "Merojnoma" nomi ostidagi 62-95-sahifalarga joylashtirilgan Haydar Xorazmiyning

"Gulshan ul-asror" asari tavsifi quyidagicha: (Exstrais du مخزن میر حیدر manuscript ougour appartement a Monsieur Guy le Strengé) مخزن میر حیدر "Maxzan mir Xaydar" qo'lyozmasidan lavha [Iosif Gotvald, 1858, 32]. Sarlavhadan oldin noma'lum o'quvchi tomonidan ingliz tilida "Brition bib. Add. 7914 (pp 115-141)" jumlasini keltirilgan. Ya'ni Britaniya kutubxonalarida 7914-raqami ostida (115-141 sahifalar) saqlanayotgan nusxadan olingani yozilgan.

Kurteyl asarning kirish qismida "Gulshan ul-asror" ("Maxzan ul-asror")ni eski uyg'ur yozuvidagi qo'lyozmaga asoslanib nashrga tayyorlagani, asar uyg'ur yozuvida xattot Alishoh baxshi tomonidan ko'chirilgani, undagi ba'zi xatolarni esa kotib Malikshoh baxshi tuzatganini eslatib o'tadi. [Абдуллаев 1976, 5]. Kitobda jami baytlar soni 249 ta.

XX asrga kelib o'zbek adabiyotshunosligida akademik Oybek, V. Zohidov, H.Zarif, I. Sultonov, A. Hayitmetov, A.Abdug'afurov, E.Rustamov, S.Erkinovning XV asr o'zbek adabiyotiga oid tadqiqotlari yaratildi. Professor Xodi Zarif Haydar Xorazmiy ijodiga diqqat qaratib, Nizomiy Ganjaviyning 800 yillik yubileyi arafasida (1947-yil) nashrga tayyorlangan "Guldasta" to'plamiga ilk marta "Maxzan ul -asror" ("Gulshan ul-asror") asaridan namuna e'lon qiladi [Абдуллаев 1976, 5].

1963-yili E. Rustamovning "Узбекская поэзия в первой половине XV века" [Рустамов 1963, 82] kitobida Haydar Xorazmiyga tegishli ayrim baytlar kiritilgan. Manba sifatida Britaniya kutubxonasida mavjud bo'lgan 337 varaqli, arxiv raqami 7914 bilan ro'yxatga olingan nusxa asos qilib olingan. Ushbu nusxaning 115-141-sahifalarida "Maxzan ul-asror" keltirilgan bo'lib, u hijriy 914 (milodiy 1509) yili Hirotida Hasan Jahon Ansoriy ismli kotib [Charles Pierre Henry 1971, 209] tomonidan ko'chirilgan.

E. Rustamov "Gulshan ul-asror"ning *Ko'fada bir piri laduniy sabaq, / Sayr eta bozorg'a qo'ydi ayaq* deb boshlanuvchi hikoyasidan olingan 9 baytni XV asr o'zbek adabiy tili namunasi sifatida keltiradi:

کوردی بو بزاز بوزینی آجیب
یورقولردی بیر نیچه توکروک ساچیب
کیم ماموگی سست و ایپی دور یوغان
بوزچی اشوقوب نی کیراک توقوغان
تونقه یرمسکه بویا تسه کیشی
یوسا خود انجاق دور انینگ ایشی

[Рустамов 1963, 82] کونگلاک و ایشتانغه جولایق ایماس

Ammo olim o'z kitobida baytlarni ketma-ketlikda bermagan.

Hatto quyidagi bir misra tashlab keltilgan:

هر نی بها بیر لا موافق ایماس

Keyin esa ushbu bayt bilan davom etadi:

قاییسی خریدار غه بولسون پسند
قیدا تبیین منکا من بیر لوند

Orada yana quyidagi besh bayt qoldirilib, so'ngra ushbu baytlar bilan davom ettiriladi:

کوز بیله هم کیلتوروب اول بوزنی کم
خواجه انگه بیردی بیر ایکی درم
تارتیب آیاق استیدا تورلوک ملال
بیقلا قوپا اوز اوینه باردی زال
بیلگولادی بوزنی اول ابدال راه
کوز اوچیدین باش توتوب کینه خواه
کیلدی بوز آماقچه بیر او ناگهان
دیدى کیم ای خواجه روان بول روان
اینچکه و نازک و هموار و پاک
بیکیں بر زناک بولماسون ایفت
خواجه دیدیکیم اوزاتما سوزونگ
بوز بیراین کورمامیش اولسون کوزنگ
ماموغودور پیله دین ظریف
ایپ لیگی کتان ایپیدین لطیف
پخته و هموار توقولغان بوزی
کورماکا روسی دین اریغراق اوزی
کورماس ایکاج بولدی خریدار لال
تاپلادی و قیلدی بهاسین سوال
اوردی بهاسین تینگیزدین تیرینک
[Рустамов 1963, 82] سالدی اوشال بیزنی کتان بیر لا تینک

E. Rustamov qadimgi adabiy o'zbek tilining shaklini ko'rsatish maqsadida faqat kerakli bo'lgan baytlarni keltirish bilan kifoyalangan bo'lishi mumkin.

1963-yili turkiyalik olim Rashid Rahmatiy tomonidan "Gulshan ul-asror"ning 33 baytdan iborat qismini qadimgi turkiy (o'zbek) va turk tillarida nashr qildiradi [Arat 1963, 121-138]. Rashid Rahmatiyning "Bir Yazı Nümûnesi Münâsebeti ile" (Bir yozuv namunasiga munosabat) nomli maqolasida Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" asarini "Maxzan ul-asror" nomi bilan keltiradi. Muallif maqolada Britaniya kutubxonasida 7914-raqami bilan ro'yxatga olingan hijriy 914 (milodiy 1509)-yili Hirotda Hasan Jahon

Ansoriy ismli kotib tomonidan ko'chirilgan nusxa haqida ma'lumot beradi. Unda jami 16 qismdan iborat masnaviy mundariyasi keltiriladi. Ammo maqolada asarning jami necha baytdan iborat ekanligi ko'rsatilmaydi. Buning sababi masnaviy tartibsiz holatda yozilganligi bo'lishi mumkin. Chunki ba'zi masnaviylar hoshiyaga yozilgan, ba'zi baytlar esa noma'lum kotib tomonidan keyinchalik kiritilgan.

Maqolada har bir masnaviyning birinchi va oxirgi baytlari mundarija sifatida beriladi. So'ngida "Maxzan ul-asror" ("Gulshan ul-asror")ning "Kitob yozilishining sababi" qismida 33 bayt lotin yozuvidagi transkripsiyasi, arab alifbosida va turk tilidagi tarjimasi beriladi. Berilgan matnning 28 baytidan boshlab 6 baytdan iborat "So'z boshi" davom etadi. Maqola oxirida ushbu masnaviylarning izohli turkcha tarjimasi ham keltirilgan.

Professor O.Jo'rayev tomonidan ham Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" asarini uch marotaba nashr qildirilgan. Birinchisi, 1982-yilda mumtoz o'zbek adabiyotidan namunalar sifatida "Asrlar nidosi" nomli to'plamda chop etildi [Хоразмий 1982, 3-33]. Ikkinchisi, 1987-yil "O'zbek adabiyoti bo'stoni" ruknidagi "Muborak maktublar" nomli to'plamda ham qayta nashr qilinadi [Муборак мактублар 1987, 211-246]. Uchinchisi, 1990-yil "Alisher Navoiyning epik poeziyadagi turkigo'y salafi" nomli monografiyasiga ilova sifatida ham asar to'liq berilgan [Жўпаев 1990, 49-79].

O. Jo'rayev tadqiqotlaridagi "Maxzan ul-asror"ning asl nomi "Gulshan ul-asror" ekani to'g'risidagi fikrlar e'tiborlidir: "Haydar Xorazmiy bilan bir asrda yashagan Davlatshoh Samarqandiy, Alisher Navoiy va Bobir "Gulshan ul-asror"ni original asar sifatida baholaydilar. Davlatshoh Samarqandiy Haydar Xorazmiy haqida "...u shayx Nizomiy "Maxzan"iga turkiy tilda javob yozib, uni shahzoda Iskandarga bag'ishlagan" desa, Alisher Navoiy "Majolisun-nafois"da Haydar ijodi to'g'risida gapirib, she'riy misol keltiradi va uni "Bu aning masnaviysidurkim (tarjimasidan emas - O.J.)", deb yozadi. Bobirning "Muxtasar"ida esa, quyidagilarni o'qiymiz: "Masnaviy vaznlaridan biri budur. Bu vaznda dog'i xeyli masnaviylar aytibdururlar, ul jumladan, shayx Nizomiyning "Maxzan ul-asror"idur, yana Mavlono Haydar Xorazmiy turkiygo'ylikning "Gulshan ul-asror"idur pand-u nasihatga yaxshi abyoti bor..." [Жўпаев 1985, 72].

"Muborak maktublar" nomli to'plamining kirish qismida filologiya fanlari nomzodi M. Abduvahidova tomonidan keltirilgan fikrlar ham diqqatga sazovor: "To'plamga kiritilgan asarlardan yana biri Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" asaridir. Bu

ilgari “Maxzan ul-asror” deb nomlanar edi. Bu asar mohiyat e’tibori bilan Nizomiy Ganjaviyning “Maxzan ul-asror” asarining oddiy tarjimai bo’lmay, balki original kashfiyot darajasiga ko’tarilgan”. Ushbu asarni nashrga tayyorlashda asosan Londonning Britaniya muzeyi qo’lyozmalari fondida saqlanayotgan Hirot, Qohira hamda 1858-yilda Qozonda nashr etilgan nusxalardan foydalanilganligi ta’kidlangan [Муборак мактублар 1987, 8]. Biroq asarning qaysi raqamli qo’lyozmalarga oid ekanligi berilmagan. Jami baytlar soni 526 ta.

Turkiyalik tadqiqotchilar tomonidan ham ikkita nashr amalga oshirilgan. Birinchisi, 2000-yili Istanbulda Ayet Abdulaziz Xoja tomonidan nashr etilgan [Ayet 2000, 2-56]. Noshir asarni turk tilida nashr qildirgan. Ushbu nashr Istanbuldagi Sulaymoniya kutubxonasining Ayosofya bo’limida 4757-raqami bilan ro’yxatga olingan, Istanbulda Shayhzoda Abdurazzaq Baxshi tomonidan uyg’ur yozuvida ko’chirilgan nusxa asosida tayyorlangan. 559 ta bayt bor [Serkan 2019, 3].

Ikkinchisi, 2008-yil Istanbulda Avni Go’zo’tok tomonidan turk tilida nashr qilingan. Avni Go’zo’tok bu nashrga 1858-yilgi Qozon nusxasi (Yusuf Kutvol nashri), shuningdek, Istanbuldagi Milliy kutubxonaning Ali Amiriy kolleksiyasidagi 951-raqamli nusxa, Fransiya milliy kutubxonasidagi 978-raqamli qo’lyozma, Sulaymoniya kutubxonasining Ayosofya bo’limida saqlanuvchi 4757-raqamli qo’lyozma va To’pqopi saroyining Evrak xazinasidagi 1460-raqamli qo’lyozmalar asos qilib olingan. Kitobdagi jami baytlar soni 619 ta [Gözütok 2008, 7].

2019-yili nashr qilingan “XIV-XV Yüzyıllar Türk Edebiyatı” kitobida ham Haydar Xorazmiy haqida qisqacha ma’lumot berilib, unda shoirning “So’z ta’rifida” masnaviysining 5 bayti va uning turk tiliga tarjimai berilgan [XIV-XV. Yüzyıllar türk edebiyati, 2019, 93].

Yuqorida nomlari keltirilgan nashrlar bir xil hajmga ega emas. Masalan, Beryozin tayyorlagan nashrda to’qqizta masnaviy, jami 231 bayt bor. Bu nashrda Alloh taologa hamd va Muhammad (s.a.v.) na’ti keltirilmagan.

Kurteyl nashrida ham to’qqizta masnaviy keltirilgan, ammo baytlar soni 249 ta. Bu nashrda ham hamd va na’t qismidan quyidagi ilk ikki bayt berilmagan:

جمله رسول سروری دور مصطفی
کان کرم معدن صدق و صفا

قرب مقامیدا آجیب اله
عالم و آدم غه قیلیل انی شاه

Bunga sabab Kurteylning uyg'ur yozuvida yozilgan nusxaga asoslangani bo'lsa kerak. Chunki ushbu qo'lyozmada ham "Jumla Rasullar sarvaridur Mustafo" deb boshlanuvchi yuqoridagi ikki bayt yo'q.

Iosif Gotvald (Yusuf Kutvol) nashrida yigirma ikkita masnaviy, jami 607 bayt bo'lib, bu nusxani bosma nashrlar ichida eng to'lig'i deyish mumkin.

O. Jo'rayev tomonidan tayyorlangan nashrlarning ikkisi ham sobiq ittifoq davrida nashr qilingani sababli yuqoridagi nashrlardagi kabi Alloh taologa hamd va Muhammad sallohu alayhi vasallam na'ti keltirilmagan. "Asrlar nidosi" to'plamida esa "Amir Temur" hikoyati nashrga kiritilmagan. Uchinchi marotaba nashr qilinganda, hamd va na'tlar bilan birga to'liq nashr qilinadi.

Ushbu nashrlarning qiyosiy tadqiqi natijasida baytlar joylashuvida ham har xilliklar borligi ma'lum bo'ladi. Masalan, *Ey sharaf ichra iki olamg'a toj, / Yetti falak masnadungg'a ber davoj* deb boshlanuvchi masnaviy Kurteyl nashriga umuman kiritilmagan. Hikoyat Iosif Gotvald (Yusuf Kutvol) nashrida 29 baytdan iborat bo'lsa, Beryozin nashrida 20 baytdan iborat. Shuningdek, Beryozin nashrida quyidagi 9 bayt mavjud emas.

شيشه نى سالغىل كيم اوشالسون تمام
كورگىل ايچيده نه قالور و السلام
شامى نفس چيكتى و صبح اوردوى دم
قالدى ارا يرده شفق منتهم
زلفينى كيستى بُت خورشيد روى
توشتى مجالس ايچيندا گفت گوى
باغلادى اول غمزه ارا بيرده راه
بولدى اييلغان كيشيدىن باج خواه
قىلدى فدا گلشن ايچيدا نسيم
زلزلة الساعة شئ عظيم
مين كه نظاره بيلا سالدیم نظر
كوز اوچيدىن باقتيم و تاپديم اثر
سوزدا ايتوردوم خبرين انگلاماي
حرفدا تابديم اوزيني تينگلاماي
سين تقى همت بيله اور غيل قدم
سير و سلوك ايچره كوتركيل علم
همتينگ اول يرگه نظرلار قيلور
خوار ساغينيمه كه اثرلار قيلور

Ushbu baytlarning Beryozin nashriga kiritilmagani sababli masnaviy tugallanmay qolgan.

Yana:

*Chunki Temurbek burun etti xuruj,
Davlati topmaydur erdi bu uruj!*

Mazkur Amir Temurga bag'ishlangan hikoya matnida ham ba'zi nashrlarda farqli jihatlar bor. Professor O. Jo'rayev tomonidan nashrga tayyorlangan "Muborak maktublar" to'plamda bor bo'lgan quyidagi:

همتى بولسه كيشنينگ جاندا دورور
اير يوليده جان بيروور آسان بولور

bayti Kurteyl, Beryozin va Qozon bosmada yo'q.

Kurteyl va Beryozin, 29 baytdan iborat bo'lsa O. Jo'rayev nashrlarida 26 bayt, Gotvald nashrida esa bu uch nashrda mavjud bo'lmagan yana 9 bayt bor. Ammo ushbu bayt Beryozin nashrida *Bo'l nafsi dunyo ishindin malul, / Oqil esang qil bu nasihat qabul!* deb boshlanuvchi masnaviyning oxirgi 8 bayti sifatida keladi. Quyidagi bir bayt esa Amir Temurga bag'ishlangan oxirgi 9 baytning orasida Gotvald nashrida bor bo'lgan, ammo Beryozin nashrida yo'q:

ای یرینگیز توری اویاتلیغ یوزوم
برچه سیزینک بیرلا دور اوشبو سوزوم

Turkiyalik tadqiqotchilar nashrida ham farqli jihatlar mavjud. To'qqiz baytli "Ayn hayotikim erur ul ayyon" deb boshlanuvchi bayt Avni Go'zo'tok nashrida Gotvald nashridagi kabi Amir Temurga bag'ishlangan hikoyaning oxirgi 9 bayti sifatida kiritilgan. Abdulaziz Xoja tomonidan nashrga tayyorlangan uyg'ur yozuviga asoslangan nashrida esa yo'q. O'sha baytlar quyida keltiriladi:

عين حياتی کيم ايرور اول عيان
خضر بيروور ظلمت ايچيندا نشان
کوب غم و مخنت که کورينور کزند
يحتشی کورار بولسنگ ايرور سودمند
شيواسی کوب سلمه الله درد
کوچ بيله توپراقنى قيلور مُرد مُرد
محنت ايوانيدای جکر خوارلار
فقر يولنداغی طلبکارلار
ای یرینگیز توری اویاتلیغ یوزوم
برچه سیزینک بیرلا دور اوشبو سوزوم
درد يولیدا قوينگیز اوستوار
صبر تحمل قدمين مروار
بی غلط ایتمنک بو دورور راه راست
مین نیتاین تاکی نیدور سنکا خوست

هر نه کی تحقیق بولوبدور منکا
برچه سینی بیر بیر ایندیم سنکه
قابل ایسانک یحشی قبول ایت نفس
[Gotvald 1858, 29-30] قابل و مقبول غه بو حرف بس

Beryozin nashridagi "Qofilai bir arabdin magar" deb boshlanuvchi masnaviy 27 baytdan iborat. Ammo Gotvald, Pave de Kurteyl, O. Jo'rayev, Avni Go'zo'tok va Abdulaziz Xoja nashrida ham 22 baytdan iborat. Beryozin nashri quyidagi baytlar bilan tugaydi:

خوار قیلور ایرانی بو غوزونگ غمی
شوم بو غوزین یوغسا آزار آدمی
چرخ که قان تیلار گردیشین
قویماغای ایل کونگلی اوچون درانشین
گرد و غباری که ساچر بیر یوزی
بیرقرا ساحینینگ یوزی دورو یا کوزی
سنبل اتیکیم ساچادور مشکتاب
تاکی ساچر رنگین الدی خصاب
کوردی قرا یرده صنم لار یوزین
دین آجتی کوزین نرگیسی اوشول سرو
کیمکه نیچون نقدین اینگدوک غبار
ارتوق اسورکان قوسار ا تیلار توتار
الماق و بیرماک خوشنورجهان
ایستین بیر کین که بو دور قوت جان [Beryozin 1857, 287]

Yuqorida ta'kidlanganidek, Beryozin nashrida bunday holatda bo'lishining sababi, bizningcha nashrga tayyorlash uchun asos qilib olingan qo'lyozma nusxasi tartibsiz holatda bo'lgan, Beryozin shu 7 baytni ushbu hikoyaning oxiriga joylashtirgan. Demak, Beryozin xato nashr qilishi oqibatida boshqa nashrlardan yetti bayt ortiqcha bo'lib qolgan. Aslida oxirgi 7 bayti ushbu masnaviyga tegishli bo'lmay, balki to'rtinchi xalifa hazrati Ali roziyallohu anhuga bag'ishlangan masnaviyga taalluqlidir. Yana shuni aytish joizki, ushbu yetti bayt boshqa nashrlarda Hazrat Aliga bag'ishlangan hikoyatning oxirgi 7 bayti bo'lib keladi.

Xulosa

Haydar Xorazmiyning "Gulshan ul-asror" asari yaratilganiga olti yuz yil bo'lgan bo'lsa-da, uning ijoodiga qiziqish susaygani yo'q. XIX asrga kelib asar ko'plab nusxada nashr etildi. Asarning eng birinchi bosma nashrlari XIX asrda Qozon shahrida Beryozin va Gotvaldlar tomonidan amalga oshirilgan. Keyinchalik XX asrda

O'zbekistonda Xodi Zarif, Olimjon Jo'rayev, shuningdek, XX asr oxiri XXI asr boshlariga kelib turkiyalik olimlar Rashid Rahmatiy, Avni Go'zo'tok va Abdulaziz Xoja tomonidan ham nashr qilindi.

Baytlar turli nashrlarda o'rni almashib qolinishi sabablari qo'lyozma nusxalar asosida nashrga tayyorlanishida deb hisoblaymiz. Bu noyob asarni tadqiq etish va ilmiy-tanqidiy nashrlarini amalga oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi.

Adabiyotlar

- Абдуллаев, Н. 1976. *Хайдар Хоразмий ва унинг "Махзан ул-асрор" асари*. Тошкент: Фан.
- Асрлар нидоси. 1982. Мумтоз ўзбек адабиётидан намуналар. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти.
- Ayet Abdulaziz Goca. 2000. *Haydar tilbe'nin Mahzenu'l esrar mesnevisi*. Istanbul.
- Березин, И.Н. 1857. *Турецкая хрестоматия*. Печатоно в типографии университета. Казан.
- Валеев, Р. М., Абидулин А. М., Валеева Р. З. 2016. Университетская тюркология в казани: традиции и новации (XIX – нач. XX вв.)". Ученые записки Крымского федерального университета имени В. И. Вернадского. *Филологические науки* 2 (68): 101–116.
- Gözütok, Avni. 2008. *Haydar Tilbe Mahzenü'l-Esrâr*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Жўраев, О. 1990. *Алишер Навоийнинг эпик поэзиядаги туркизўй салафи*. Тошкент: Фан.
- Жўраев, О. 1985. *Ўзбек классик адабиётида фалсафий-дидактик дostonчилик*. Тошкент: Фан.
- Haydar Xorazmiy. 1858. *Gulshan ul-asror*. Nashrga tayyorlovchi Iosif Gotvald (Yusuf Kutvol). Qozon.
- A. Pavet de Courteille. 1882. *Miradj-name*. Pubiya pour la premeyre fois d'apreis le manuskrit ougour de la Bibliotheque Nationale, Paris.
- Rieu, Charles Pierre Henri. 1888. *Catalogue of The Turkish Manuscripts in British Museum*. London: Gilberri and Rivington, Limited, St. John's Houer Clarkenwell Road.
- Муборак мактублар. 1987. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти.
- Çakmak, Serkan. 2019. "Mahzenü'l-Esrâr'ın Uygur Harfli Ali Şah Bahşı Nüshası". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi TAED*-66: 331-354. DOI: 10.14222/Turkiyat4226

About the publication of the work "Gulshan ul-asror" by Haydar Khorazmiy

Jamoliddin Juraev¹

Abstract

This article reflects the analysis of the editions of Haydar Khorazmi's masnavi "Gulshan ul-asrar". There are manuscript copies of the work all over the world. Including Istanbul, New York, Paris, Tehran, Kazan, Vienna, Tbilisi and other places. The editors prepared the edition of the work based on these manuscripts. The first printed editions of the work were made in the 19th century in the city of Kazan. Later, it was published in Uzbekistan by the 20th century and by Turkish scientists at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century. Different and similar aspects of these publications were studied in the research.

Key words: *publication, copy, archive, history, culture, library, heritage.*

References

- Abdullaev N. 1976. *Haydar Xorazmiy va uning "Maxzan ul-asror" asari*. Toshkent: Fan.
- Asrlar nidosi. 1982. Mumtoz o'zbek adabiyotidan namunalar. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.
- Ayet Abdulaziz Goca. 2000. *Haydar tilbe'nin Mahzenü'l esrar mesnevisi*. Istanbul.
- Beryozin, I.N. 1857. *Tureskaya xrestomatiya*. Pechatono v tipografii universiteta. Kazan.
- Valeev R. M., Abidulin A. M., Valeeva R. Z. 2016. Universitetskaya tyurkologiya v kazani: traditsii i novatsii (XIX – nach. XX vv.)". Uchenie zapiski Krimskogo federalnogo universiteta imeni V. I. Vernadskogo. *Filologicheskie nauki* 2 (68): 101–116.
- Gözütok, Avni. 2008. *Haydar Tilbe Mahzenü'l-Esrâr*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Jo'raev, O. 1990. *Alisher Navoiyning epik poeziyadagi turkigo'y salafi*. Toshkent: Fan.
- Jo'raev, O. 1985. *O'zbek klassik adabiyotida falsafiy-didaktik dostonchilik*.

¹ Jamoliddin A. Juraev – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of Jizzakh State Pedagogical University.

E-mail: dzhuraev_dzhamoliddin@mail.ru

ORCID ID: 0000-0002-2337-5767

For citation: Juraev, J. A. 2022. "About the publication of the work "Gulshan ul-asror" by Haydar Khorazmiy". *Golden scripts* 4: 20–32.

Toshkent: Fan.

Haydar Xorazmiy. 1858. *Gulshan ul-asror*. Nashrga tayyorlovchi Iosif Gotvald (Yusuf Kutvol). Qozon.

A. Pavet de Courteille. 1882. *Miradj-name*. Pubiya pour la premeyre fois d'apreis le manuskrit ougour de la Bibliotheque Nationale, Paris.

Rieu, Charles Pierre Henri. 1888. *Catalogue of The Turkish Manuscripts in British Museum*. London: Gilberi and Rivington, Limited, St. John's Houer Clarkenwell Road.

Muborak maktublar. 1987. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.

Çakmak, Serkan. 2019. "Mahzenü'l-Esrâr'ın Uygur Harfli Ali Şah Bahşı Nüshası". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi TAED-66*: 331-354. DOI: 10.14222/Turkiyat4226

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

“Oltin bitiglar – Golden Scripts” jurnali – Sharq adabiyoti va madaniyati, ijtimoiy-ma’naviy hayoti, tilshunoslik va aniq fanlar, dinshunoslik va ilohiyotshunoslikka oid ahamiyatli qo’lyozma manbalar, xalq og’zaki ijodi namunalariga bag’ishlangan ilmiy tadqiqotlar xulosalarini chop etishga mo’ljallangan.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo’lyozmalar yil davomida o’zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, turkiy tillarda topshirilishi mumkin. Agar muallif o’z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr etmoqchi bo’lsa, unda qo’lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etishi kerak.

Qo’lyozmalar MS Word (.doc) formatida (oltinbitiglar@gmail.com) elektron pochta-siga yuborilishi kerak. Iqtiboslar va izohlar bo’yicha MS Word menejerini qo’llash lozim.

Barcha qo’lyozmalar muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma’lumot bilan yuboriladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig’i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o’ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo’lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantirilishi lozim.

Maqola matni 3 000–5 000 so’zdan iborat bo’lishi kerak.

100–150 so’zdan iborat o’zbek va ingliz tillaridagi abstrakt (annotatsiya) va 5–10 so’zdan kam bo’lmagan kalit so’zlar (o’zbek va ingliz tillarida). Abstrakt maqolaning maqsadi, metodologiyasi va natijalarini qisqacha ifodalashi kerak.

Adabiyotlar ro’yxati 5 sahifadan oshmasligi lozim.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo’lishi mumkin) 1500 so’zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so’ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo’limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to’q bo’yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o’zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tillarda yozilgan bo’lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola sarlavhasidan keyin sahifaning o’ng chetida muallifning ism-familiyasi yozilib, oxiriga yulduzcha (*) ishorasi

qo'yiladi va sahifa pastida muallif haqida quyidagi qisqa ma'lumotlar beriladi: F.I.O., ilmiy daraja va unvon; ish joyi; e-pochta va ORCID ID (raqami).

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – *yotiq*, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satrboshidan, boshqa barcha qatorlari abzasdan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

6.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

7.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011. *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2011, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011(a). *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011(b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011(a), 99]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Vohidov, Rahim va Husniddin Eshonqulov. 2006. *O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi*. Toshkent: Adabiyot jamg'armasi nashriyoti.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va Eshonqulov 2006, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Ismoilov, Ilyos. 2020. "Navoiy ijodida Ya'juj-Ma'juj obrazi." *Alisher Navoiy va XXI asr*, Shuhrat Sirojiddinov muharrirligida, 130 – 133. Toshkent: Mashhur-press.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Ismoilov 2020, 131]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL.
Foydalanilgan sana.

Adizova, Iqboloy. 2020. *Thinker poetess of the East*. Germany:
Lambert Academic Publishing. <https://www.lap-publishing.com/>. 12.07.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Adizova 2020, 11]

Ikki muallif tomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar:
Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek
matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti.
<http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 1987, 19-hujjat]

7.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni:
maqola sahifalari.

Alimuhamedov, Rixsitilla. 2018. "Qadimgi turk-moniy adabiyoti."
Oltin bitiglar 1: 65 – 76.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Alimuhamedov 2018, 70]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Ismoilov, Ilyos. 2020. "Saddi Iskandariy" dostonidagi adabiy ta'sir va o'ziga xoslik masalasi xususida." *O'zbekistonda xorijiy tillar* 3: 229 – 235. doi: 10.36078/1596780050.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Ismoilov 2020, 231]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr

sanasi.

Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?" *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Sobirov, Ergash va Akmal Kenjayev. 2010. "Milliy qadriyat va globallashuv". *New York Times*, 27.02. <http://www.nytimes.com/28/us/28health.html>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sobirov va Kenjayev 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

Ushbu son “Oltin bitiglar” tahririyatida sahifalandi.
Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi 103-uy.
e-mail: oltinbitiglar@gmail.com
Tel.: +99894 697-97-04

Bosishga 30. 12. 2022-yilda ruxsat etildi
Qog'oz bichimi 70x100 1/16/.
nashriyot bosma tabog'i: 8

Jurnal 2017-yil 26 oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot
agentligi tomonidan № 0940 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan
ro'yxatga kiritilgan.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

“Mashhur-Press” bosmaxonasida chop etildi.
Buyurtma №0440 Adadi 300 dona.
Bosmaxona manzili:100129 Toshkent, Markaz 15, 1-uy. Tel.: +99890 900 75 77,
+99894 659 94 62